

FUROSEMID A ŠPORT

ČO JE FUROSEMID A NA ČO SA POUŽÍVA ?

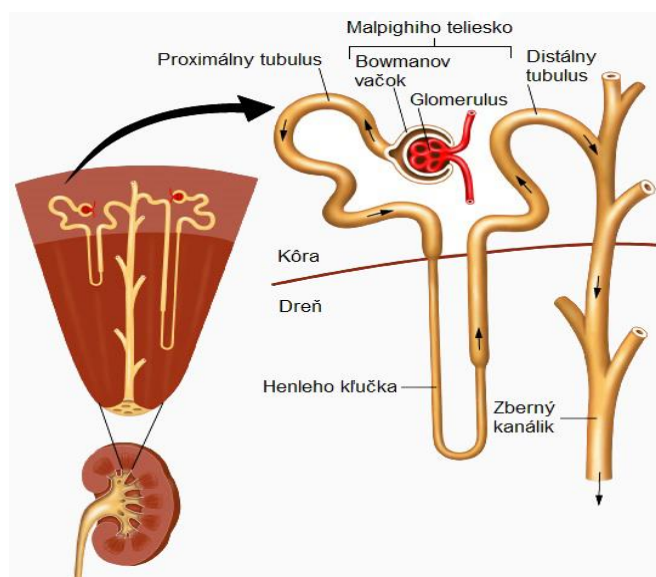
Furosemid patrí do farmakoterapeutickej skupiny diuretík, ktoré sú ako liečivá používané na zvýšenie vylučovania moču, pre úpravu objemu a zloženia telesných tekutín alebo na odstránenie nadbytku tekutín z tkanív. V klinickej terapii sa indikujú na liečbu rôznych chorôb a syndrémov vrátane hypertenzie, srdcového zlyhania, cirhózy pečene, zlyhania obličiek ako aj na všeobecné zníženie nepriaznivých účinkov zadržiavania solí a vody.

DIURETIKÁ AKO ZAKÁZANÉ LÁTKY

Diuretiká boli prvýkrát zakázané v športe (počas aj mimo súťaže) ešte v roku 1988 pre ich možné zneužitie športovcami z dvoch hlavných dôvodov. Prvým dôvodom je ich **silná schopnosť odstraňovať z tela vodu, čo môže spôsobiť rýchly úbytok hmotnosti**, ktorý je potrebný na splnenie hmotnostných limitov do kategórií telesnej váhy v určitých športoch (napr. zápasenie, vzpieranie, box). Druhým dôvodom zneužitia diuretík je **maskovanie užívania iných dopingových látok znížením ich koncentrácie v moči** (pre celkové zvýšenie objemu moču). Účinok diuretík na riedenie moču ich umožňuje klasifikovať aj ako maskovacie činidlá. Niektoré diuretiká spôsobujú maskovací účinok i zmenou pH moču inhibíciou pasívneho vylučovania kyslých alebo zásaditých liečiv/zakázaných látok močom.

ROZDELENIE DIURETIK

Existuje niekoľko hlavných kategórií diuretík, ktorých zlúčeniny sa líšia v chemickej štruktúre, fyzikálno-chemických vlastnostiach, účinkoch na zloženie moču, hemodynamike obličiek alebo miestom a mechanizmom účinku.

Základná makro/mikro-anatómia obličky a časti nefrónu.

Na základe miesta účinku jednotlivých diuretik v nefróne ich možno rozdeliť na:

- **distálne diuretiká** – distálny tubulus (hydrochlorotiazid, chlórталidón)
- **kľučkové diuretiká** – Henleho kľučka (furosemid, bumetanid)
- **kálium šetriace diuretiká** – distálny tubulus a zberné kanáliky (spironolaktón, amilorid)
- **antagonisty vazopresínu** – zberné kanáliky (tolvaptán)
- **osmotické diuretiká** – oblasti nefrónu priepustné pre vodu (manitol)
- **inhibítory karboanhydrázy** – proximálny tubulus (acetazolamid, dorzolamid)

MECHANIZMUS ÚČINKU FUROSEMIDU

Za najúčinnnejšie diuretiká sa pre porušovanie protiprúdového koncentračného mechanizmu v Henleho kľučke považujú kľučkové diuretiká, kam patrí aj furosemid. Furosemid pôsobí vo vzostunom ramienku Henleho kľučky, kde **inhibuje transport NaCl z tubulu do interstícia blokadou prenášača symportu $\text{Na}^+/\text{K}^+/2\text{Cl}^-$** . Exkrečná frakcia sodíka môže dosiahnuť až 35 % sodíka filtrovaného glomerulom a v dôsledku jeho zvýšeného vylučovania, ktoré sekundárne sprevádza osmoticky viazaná voda, sa zvýši vylučovanie moču aj exkrécia K^+ v distálnom tubule. Zvýšené je i vylučovanie Ca^{2+} a Mg^{2+} iónov. Okrem strát vyššie uvedených elektrolytov sa môže znížiť vylučovanie kyseliny močovej a vzniknúť poruchy acidobázickej rovnováhy smerom k alkalóze. Furosemid má okrem diuretického účinku i priame vazodilatačné účinky.

FARMAKOKINETIKA

Po infúznom podaní furosemidu nastáva maximálny účinok do 30 min. a po perorálnom podaní do 1-2 hod., ktorý následne pretrváva 6-8 hodín. Z farmakokinetického hľadiska sa po perorálnom podaní absorbuje z gastrointestinálneho traktu (GIT), má vysokú väzbu na bielkoviny plazmy a vylučuje sa prevažne v nezmenenej forme hlavne močom.

Injekčný roztok a tablety furosemidu.

NEŽIADUCE ÚČINKY, INDIKÁCIE A KONTRAINDIKÁCIE

K nežiaducim účinkom furosemidu patrí hypokaliémia ako následok zvýšenej exkrécie K^+ , ktorá sa prejavuje symptomatológiou neuromuskulárnou (**svalová slabosť, parestézie**), intestinálnou (**vracanie, zápcha**), renálnou (**polyúria**) a kardiálnou (**poruchy tvorby a vedenia vzruchu myokardom**). Podávanie furosemidu je kontraindikované pri ťažkej hyponatriémii (nízka hladina Na^+ v krvi), hypokaliémii (nízka hladina K^+ v krvi), hypovolémii (zníženie celkového množstva krvi) alebo dehydratácii. Indikovaný je pri arteriálnej hypertenzii, na redukcii edémov pri chronickom srdcovom zlyhaní, pľúcnom edéme, chronickej renálnej insuficiencii alebo pri pečenej cirhóze s ascitom.

ZNEUŽÍVANIE DIURETIK

Všeobecne môžu športovci užívať diuretiká v jednej dávke niekoľko hodín pred súťažou (**rýchla redukcia hmotnosti alebo na maskovacie účely**), prípadne ich zneužívať chronicky celé mesiace (napr. gymnastky). Ak vzorky moču nie sú odobrané do 24–48 hodín po poslednom podaní furosemidu, pre jeho krátky eliminačný polčas sa tak stane nedetegovateľný.

ŠTATISTIKA DOPINGU

V roku 2018 bol furosemid **detegovaný v 172 vzorkách športovcov, čo predstavuje 29 % všetkých nepriaznivých analytických nálezov v rámci skupiny diuretik a iných maskovacích látok.**

S.5 Diuretics and Other Masking Agents	Occurrences	% within drug class
furosemide	172	29%
hydrochlorothiazide	127	22%
canrenone	60	10%
chlorothiazide	36	6%
dorzolamide	29	5%
spironolactone	26	4%
triamterene	26	4%
acetazolamide	17	3%
probenecid	16	3%
torasemide	14	2%
indapamide	14	2%
4-amino-6-chloro-1,3-benzenedisulfonamide (ACB)	12	2%
chlortalidone	12	2%
amiloride	10	2%
brinzolamide	8	1%
althiazide	6	1%
hydroxyethyl starch	1	0.2%
eplerenone	1	0.2%
bumetanide	1	0.2%
bendroflumethiazide	1	0.2%
TOTAL*	589	

Nepriaznivé analytické nálezy v skupine diuretik a iných maskovacích látok za rok 2018.